

anden Side heller ikke vente os særdeles meget af den.

Leth-Espensen: Da vi for ikke lang Tid siden fik et Landbrugsministerium her i Landet, vakte det almindelig Glæde blandt Landmændene, og der var sikkert mange Lejre, hvor man mente, at herefter vilde det komme til at se ganske anderledes ud for Landbruget og dets Stilling over for Lovgivningsmagten. Jeg tror, man den Gang gik noget for vidt i Begejstringen, ihvorvel jeg selvfølgelig erkender, at Landbrugsministeriet paa forskellige Punkter kan komme til at gavne Landbruget, og i ethvert Tilfælde ligger der i en Anerkendelse af Landbrugets Betydning her i Landet. Men vist er det, at Landbrugets vigtigste Spørgsmaal slet ikke sortere under Landbrugsministeriet men derimod under Finans- og Indenrigsministeriet. Netop denne Sag, som vi have for i Dag, og som sorterer under Indenrigsministeriet, er ganske sikkert en af dem, som i allerhøjeste Grad interessere Landbrugerne. Det er sikkert nok, at en Betingelse — og en meget væsentlig Betingelse — for Landbrugets og derigennem for Samfundets Trivsel i det hele taget netop er, at vi have vort Trafikvæsen i Orden paa allerbedste Maade. Jeg har derfor ikke kunnet andet end følge de Forhandlinger, som ere førte oppe i Landstinget om denne Sag, og vil begynde med at rette en Tak til det høje Landsting og den højtærede Minister for den Maade, hvorpaa de have taget denne Sag. Det er jo ikke saa almindeligt, at vi her nede kunne faa Lejlighed til at udtale vor Anerkendelse af det Arbejde, som er lavet oppe i det høje Ting ovenpaa; men jeg tror, at der her er Anledning dertil. Det Udvalg, som har været nedsat om denne Sag i Landstinget, og de Folk, som have deltaget i Forhandlingerne derom, have vist, at de virkelig ønske den grundigst mulige Undersøgelse og Forbedring af vore Trafikforhold. Der kom en meget skarp Kritik frem mod vor Jærnbaneadministration, ikke alene fra et enkelt Medlem, men ogsaa — om end i en mere afrundet Form — fra Udvalget gennem dets Ordfører oppe i Landstinget. Der var maaske forskellige Ting i denne Kritik, som ikke alle vare lige berettigede, og en Del af det var maaske slet ikke paa sin Plads; men andre Dele af den syntes dog at være berettigede, og det saa meget mere som der omtrent syntes at være Enstemmighed derfor, idet kun et enkelt Medlem tog Afstand derfra. Det var nem-

lig dette, at man havde en Følelse af, at vor Jærnbaneadministration ikke havde haft Held til at faa sine Udgifter ved Administrationen til at staa i passende Forhold til Indtægterne. Hvad man i Almindelighed var klar over, var det, at Udgifterne gennemgaaende vare for store. Det er ganske sikkert, at der er forskellige Grunde, som tale for, at ikke alene Administrationen, men Udgifterne i det hele taget maa blive noget dyrere ved Statsbanerne end ved de private Baner; men det er ligesaa sikkert, at der findes forskellige Fejl i Ledelsen, som ved nærmere Undersøgelse vistnok ville kunne ændres for at faa Udgifterne ned. Jeg vil der tillade mig at pege paa, hvad den sidste ærede Taler pegede paa, idet jeg ganske kan slutte mig til ham, men dog tror at kunne gaa noget videre. Naar han pegede paa, hvad der efter hans Mening var særlig uheldigt, nævnedes han den stærke Centralisation. Denne er bevislig — saaledes som ogsaa paavist oppe i Landstinget — en forklarende Grund baade til de forøgede Udgifter og maaske ogsaa til forskellige andre uheldige Forhold. At lade det hele sortere under en Mand har først og fremmest den Ulempe, at man ikke altid er saa heldig at kunne faa den alldygtigste Mand; thi kan man det, er det jo en anden Sag. Hvis man saaledes vilde drage en Sammenligning mellem Enevælde og fri Forfatning, maatte man vel ogsaa kunne sige, at Enevælden var det bedste, hvis man altid kunde finde den dygtigste Mand. Det samme kan man ogsaa sige her; men da det i begge Tilfælde vil være vanskeligt at finde netop den bedste Mand, tror jeg, man her vil komme til det samme Resultat, hvortil man i Almindelighed kommer over for Forfatningsspørgsmaalet, nemlig at sige, at Enevælden er uheldig, ikke blot fordi man kan være uheldig med den ene Mand, som skal lede det hele, men ogsaa fordi man ved at samle det hele paa en Haand kommer til at mangle den Spore, som ligger i, at der bliver nogle, der — om jeg saa maa sige — konkurrere om, hvem der kan skabe de bedste Resultater. Hvis det saaledes som tidligere var delt i to Dele eller maaske tre, medens Ministeriet havde den allerøverste Ledelse, kan jeg ikke tro andet, end at de forskellige Aarsberetninger vilde udvise et maaske noget gunstigere Resultat for den ene end for den anden. Der vilde blive Adgang til at gøre forskellige Erfaringer, som vi ganske sikkert mangle under den nuværende absolute Centralisation. Det er